

Warszawa, dnia 21 października 2025 r.

Poz. 1100

UCHWAŁA
SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 26 września 2025 r.

w sprawie upamiętnienia Franciszka Karpińskiego w 200. rocznicę śmierci

We wrześniu 2025 roku przypada 200. rocznica śmierci Franciszka Karpińskiego – jednego z najwybitniejszych poetów epoki Oświecenia, prekursora i głównego reprezentanta nurtu sentymentalnego w liryce polskiej, pamiętnikarza, dramaturgisty, moralisty i tłumacza.

Franciszek Karpiński urodził się 4 października 1741 roku w ubogiej szlacheckiej rodzinie w Hołoskowie na Pokuciu. Od roku 1750 uczył się w znakomitym kolegium jezuickim w Stanisławowie, następnie podjął studia na akademii jezuickiej we Lwowie, gdzie uzyskał tytuł doktora filozofii i nauk wyzwolonych oraz bakałarza teologii. Studia kontynuował potem w Wiedniu. Po powrocie do Polski pracował jako nauczyciel na dworach magnackich, wiódł też skromne życie ziemianina dzierżawcy.

Swoją pierwszą tomik wierszy Franciszek Karpiński wydał w 1780 roku. „Zabawki wierszem i przykłady obyczajne” poeta zadedykował księciu Adamowi Kazimierzowi Czartoryskiemu, którego był osobistym sekretarzem. Wśród sielanek w debiutanckim tomiku znalazły się tak znane utwory jak „Laura i Filon” czy „Do Justyny. Tęskność na wiosnę”. Niedługo potem Karpiński opracował rozprawę „O wymowie w prozie albo wierszu”, w której zawarł teorię poezji sentymentalnej. W ciągu kilku kolejnych lat wydał liczący siedem tomów zbiór sielanek i innych wierszy, opatrzony tytułem „Zabawki wierszem i prozą”, który przyniósł mu wielką sławę i uznanie. Stał się ulubionym poetą ludowym i narodowym, znanym nie tylko na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, ale też poza jej granicami.

Do najbardziej znanych dzieł Franciszka Karpińskiego należą również „Pieśni nabożne” wydane w 1792 roku, łączące w sobie prostotę, podniosłość oraz motywy znane z psalmów, pieśni liturgicznych i hymnów religijnych. Pieśni te zyskały ogromną popularność i wiele z nich śpiewanych jest do dziś, na przykład „Kiedy ranne wstają zorze”, „Wszystkie nasze dzienne sprawy” czy jedna z najpiękniejszych polskich kolęd „Bóg się rodzi”. Pisarz pozostawił po sobie także wiersze patriotyczne, rozprawy moralne, prace dotyczące teorii literatury, pamiętniki, przekłady psalmów oraz obfitą korespondencję.

Już za życia Franciszek Karpiński był osobą powszechnie znaną i szanowaną. Uczestniczył w obiadach czwartkowych, jako uznany poeta tamtych czasów. Jego wiersze stawiano na równi z poezją Jana Jakuba Rousseau. Swoim sentymentalizmem, intymnością poezji, czułością, prymatem natury i prawdy, samotnością i umiłowaniem wolności Franciszek Karpiński torował drogę postawom romantycznym, o czym wprost pisał Adam Mickiewicz, który porównywał go z Goethem. Pieśni Franciszka Karpińskiego trafiły pod strzechy. Nie tylko weszły do kanonu polskiej literatury i poezji, ale też zaważowały ludową wyobraźnię i zyskały ponadczasową popularność.

W 200. rocznicę śmierci Franciszka Karpińskiego Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje mu hołd i podkreśla znaczenie jego twórczości w kształtowaniu polskiej literatury i kultury.

Marszałek Sejmu: *S. Hołownia*